

Dette dokumentet er ei nynorsk omsetjing til informasjonsformål. Dersom informasjon i dette dokumentet og i versjonen på bokmål ikkje samsvarer, er det den vedtekne versjonen på bokmål som gjeld.

Reglement for handtering av immaterielle rettar ved Nord universitet

Innhald

1	Innleiing	2
1.1	Bakgrunn.....	2
1.2	Føremål.....	2
2	Kva omfattast av reglementet?	3
3	Kven er omfatta av reglementet?.....	4
3.1	Fleire arbeidsgjevarar	4
3.2	Studentar	4
3.3	Ph.d.-kandidatar	5
4	Nærmare om handtering av rettar til dei ulike resultatata	7
4.1	Utgangspunkt.....	7
4.2	Patenterbare oppfinningar	7
4.3	Ikkje-patenterbar teknologi.....	8
4.4	Datamaskinprogram	8
4.5	Katalogar og databasar	8
4.6	Fysisk materiale	9
4.7	Faglitterære verk	9
4.8	Undervisings- og formidlingsmateriale.....	10
4.9	Administrative arbeid	11
5	Særlege tilhøve knytte til avtalar med eksterne institusjonar	12
5.1	Særskilt om forskning finansiert av EU eller Forskningsrådet	12
6	Spesifikt om kommersialisering av forskings- og arbeidsresultat	13
6.1	Meldeplikt.....	13
6.2	Offentleggjing.....	13
6.3	Kommersialiseringsprosessen	14
6.4	Godtgjering	14
6.5	Tilbakeføring av rettar	15
7	Twist om rettar eller inntektsfordeling.....	17

1 Innleiing

Dette reglementet er fastsett av Universitetsstyret 04.05.2017 og erstattar tidlegare vedtekne policy og retningslinjer for handtering av immaterielle rettar hos dei fusjonerte einingane Universitetet i Nordland (UiN), Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT) og Høgskolen i Nesna (HiNe), respektive:

- UiN: Politikk for handtering av immaterielle rettar (IPR-policy), vedteken 09.06.2010
- HiNT: Immaterielle rettar – policydokument for HiNT, vedteke 17.02.2009
- HiNe: Retningslinjer for handtering av immaterielle rettar, vedtekne 25.02.2010

Reglementet har heimel i arbeidstakaroppfinningslova, åndsverkslova og arbeidsgjevars styringsrett.

Reglementet gjerst gjeldande for alle tilsette gjennom vedtak i styret.

1.1 Bakgrunn

Samfunnsoppdraget til universiteta er å drive forskning, undervising og formidling. Dette vil seie at kunnskap, åndsverk og forskingsresultat frå universitetet offentleggjerast og utnytjast i samfunnet og næringslivet. Gjennom både universitets- og høgskolelova og arbeidstakaroppfinningslova har lovgjevarane gjort klart at universiteta som ein del av samfunnsansvaret sitt også må leggje til rette for kommersiell utnytting av forskningsresultat.

Kunnskap utgjer hovuddelen av universitetet sine innsatsfaktorar og resultat. Kunnskap er i utgangspunktet fri, men sider ved den kunnskapen som produserast kan vernast i form av immaterielle rettar. Slike immaterielle rettar kan vere avgjerande for å sikre at kunnskapen utnyttast vidare til respektive undervising, forskning eller mogleg kommersiell og offentlig bruk.

Nord universitet har difor eit behov for eit reglement for handtering av immaterielle rettar.

1.2 Føremål

Føremålet med dette reglementet er å klårgjere korleis immaterielle rettar knytte til forskings- og arbeidsresultat, brakt fram av tilsette ved Nord universitet, skal forvaltast. Under dette klårgjere kva resultat av dei tilsette si verksemd det knyter seg immaterielle rettar til, i kva tilfelle universitetet bør eller skal ta over desse rettane, samt korleis desse rettane skal følgjast opp.

Reglementet skal bidra til å:

- sikre forsvarleg handtering av immaterielle rettar og skape eintydige og føreseielege rammer for respektive arbeidsgjevar, tilsette og eksterne samarbeidspartnarar
- sikre at Nord universitet framstår som ei attraktiv verksemd for tilsette, studentar og samarbeidspartnarar
- sikre at ein tek hand om den akademiske fridomen til forskarar og institusjonen
- sikre at den verdien forskingsresultat representerer kan takast vare på, vernast og gjevast ei effektiv og føremålstenleg utnytting innanfor akademisk, samfunns- og næringsliv

2 Kva omfattast av reglementet?

Reglementet omfattar alle forskings- og arbeidsresultat som har samanheng med arbeidstakaren sitt tilsetjingstilhøve ved universitetet. Sjølv om reglementet omfattar alle forskings- og arbeidsresultat, betyr ikkje det at universitetet vil krevje å overta rettane til alle resultat.

Forskings- og arbeidsresultat kan i hovudsak grupperast slik (lista er ikkje uttømande):

- Patenterbare oppfinningar
- Ikkje-patenterbare oppfinningar og andre løysingar, prinsipp, knowhow, inkludert t.d. bedriftsløyndomar, teknisk, vitskapleg og merkantil informasjon og forretningskonsept, frå no av karakterisert som «ikkje-patenterbar teknologi»
- Dataprogram
- Katalogar og databasar (utarbeiding av ulike systematiserte samlingar med informasjon eller data)
- Fysisk materiale - eitkvart materielt produkt (organisk, uorganisk og biologisk materiale), inkludert substansar, organismar, avlingar og materiale
- Faglitterære framstillingar (som monografar, lærebøker, vitskaplege artiklar og doktorgradsavhandlingar) og andre litterære og kunstnariske verk
- Undervisings- og formidlingsmateriale (som munnlege førelesingar, ulike presentasjonar, oppgåver, instruksjonsvideoar og digitale undervisingsopplegg)
- Administrative arbeid (som utgreiingar, høyringsfråsegner, pensumforslag, undervisingsplanar m.m.)

3 Kven er omfatta av reglementet?

Reglementet gjeld for alle tilsette ved Nord universitet (vitskapleg og teknisk-administrativt tilsette). Reglementet gjeld også stipendiatar og personar med mellombels tilsetjing. For gjesteforskarar bør handteringa om rettar avklarast gjennom eigen avtale.

3.1 Fleire arbeidsgjevarar

Om ein tilsett har fleire arbeidsgjevarar, må arbeidsgjevarane bli samde om korleis rettane deira skal fordelast dei imellom.

Eventuelle rettar til næringsmessig utnytting av resultat bør tilfalle hovudarbeidsgjevar når bistillinga ikkje fører med seg ein forskingskomponent av eit visst omfang. Når bistillinga har ein vesentleg forskingskomponent bør rettane tilfalle den institusjonen som står for den største «opffinnarandelen», eller den institusjonen partane er blitt samde om på førehand.

Om ein ikkje har hatt noka rettsregulering i forkant av at resultat er skapte og resultatata etter tilhøva reknast å eigast av begge arbeidsgjevarar i fellesskap, skal det inngåast avtale mellom partane om kommersialisering og eventuell overdraging av rettane til ein av partane mot kompensasjon.

Om ein tilsett har arbeidstilhøve hos annan offentleg arbeidsgjevar eller forskingsinstitutt, vil det grunnleggjande prinsippet vere at økonomisk ansvar og rettar til vinst tilfell den arbeidsgjevaren der arbeidstilhøvet inneber forskning. Om begge arbeidstilhøve inneber forskning må partane bli samde om fordelinga. I utgangspunktet vil ein brøk tilsvarande stillingane sin relative andel vere rimeleg, i tillegg til ei vurdering av korleis partane elles har bidrege.

Oppfinningar som er utførte av ein tilsett ved Nord universitet hos eller på oppdrag for privat arbeidsgjevar skal også meldast inn til Nord universitet. Om resultatet delvis er arbeidd fram i arbeidstida til den tilsette, i areala til universitetet eller med bruk av ressursane til universitetet, vil Nord universitet ha delrettar til resultatet. Om Nord universitet skal avstå frå å fremje krav om rettar, er det ein føresetnad at den tilsette både har meldt arbeids- og oppdragstilhøvet til Nord universitet på reglementert måte, og at resultatet er meldt inn til arbeidsgjevar. I tillegg må det kunne dokumenterast at arbeid, kostnader og utvikling i sin heilskap har skjedd i bedrifta og utanfor Nord universitet.

3.2 Studentar

Studentar eig sjølv dei resultatata dei får fram som del av studiar eller studieopphald ved universitetet om ikkje anna er avtalt. Om ein student ønskjer det, og universitetet etter ei kommersiell vurdering av resultatata finn det tenleg, kan universitetet få overført rettane til næringsmessig utnytting. Ved slik frivillig overdraging av rettar til næringsmessig utnytting, regulerast fordelinga av rettane gjennom eigen avtale mellom vedkomande student og universitetet.

Somme bachelor- og masterprosjekt er meir ressurskrevjande enn andre, gjennom utnyttinga av kostbart utstyr ved universitetet. Utgangspunktet i slike tilfelle må også her vere at studenten skal kunne ta ein bachelor- eller mastergrad utan å måtte seie frå seg rettane til eigne arbeid. Ved somme prosjekt som er spesielt ressurskrevjande for universitetet, til dømes ved at dei krev innkjøp eller leige av spesielt utstyr, må ein likevel kunne krevje at studenten samtykker til å gje universitetet visse

rettar ved ei eventuell seinare kommersialisering av resultatet. Føresetnaden må likevel vere at studenten alternativt kan gjennomføre bachelor- eller mastergradsstudiet ved eit anna, mindre ressurskrevjande prosjekt.

For resultat som er komne fram av ein eller fleire studentar og ein eller fleire tilsette i fellesskap (sameige), har universitetet rett til å overta den tilsette sine andelar i sameiget, i samsvar med lovgjevinga, eventuelle inngåtte avtalar og dette reglementet.

Studentar som har eit tilsetjingstilhøve ved universitetet, til dømes i ei prosjektstilling eller som vitskapleg assistent, blir behandla som andre tilsette når det gjeld resultat som har samanheng med oppgåver innanfor tilsetjingstilhøvet.

3.3 Ph.d.-kandidatar

Tilhøve knytte til immaterielle rettार for ph.d.-kandidatar regulerast gjennom eigne avtalar ved opptak til ph.d.-utdanning ved Nord universitet.

Opphavsrett til sjølve ph.d.-avhandlinga fell inn under åndsverkslova. Om kandidaten er eineforfattar av ph.d.-avhandlinga, har vedkomande åleine opphavsretten til verket. Om ph.d.-avhandlinga består av ei artikkelsamling og eit samandrag, vil kandidaten åleine ha opphavsretten til dei delane som er resultatet av vedkomande sin sjølvstendige skapande innsats. Artiklar eller andre bidrag skrivne av fleire utan at det er mogleg å skilje kvar einskild sitt bidrag ut som eige verk, vil vere fellesverk. For slike artiklar har forfattarane i fellesskap opphavsrett.

Dei delane av ph.d.-avhandlinga som kandidaten åleine har opphavsrett til, samt andre faglitterære verk som er resultat av arbeidet med avhandlinga og som kandidaten åleine har opphavsrett til, kan universitetet vederlagsfritt nytte i si undervisnings- og forskingsverksemd. Dette gjeld også vederlagsfri framstilling av kopiar (papir og/eller digitalt).

Ph.d.-kandidatar kan vere tilsette ved universitetet som stipendiatar med det føremålet å skrive ei doktoravhandling, men ph.d.-kandidatar kan også vere tilsette ved andre institusjonar eller utan fast arbeidsgjevar.

For ph.d.-kandidatar som er tilsette ved Nord universitet, kan universitetet på same måte som overfor andre tilsette, krevje retten til oppfinningar heilt eller delvis overført til seg i samsvar med *lov om retten til oppfinningar som er gjort av arbeidstakere*. Kandidaten har same plikt til å melde oppfinninga/resultatet som tilsette. Dette er utdjupa i reglementet i kap. 4.

For kandidatar som ikkje er tilsette ved Nord universitet eller andre arbeidsgjevarar, kan universitetet på same måte som overfor tilsette, krevje retten til oppfinningar heilt eller delvis overført til seg i samsvar med *lov om retten til oppfinningar som er gjort av arbeidstakere*. Kandidaten har same plikt til å melde oppfinninga/resultatet som tilsette. Dette er utdjupa i reglementet i kap. 4.

For ph.d.-kandidatar med ekstern arbeidsgjevar skal rettार til bruk av resultat, under dette reglar om meldeplikt, nedfellast i eigen avtale mellom Nord universitet ved fakultetet, ph.d.-kandidaten og den eksterne arbeidsgjevaren (del C av Avtale om opptak).

Kandidaten har, etter § 1-5 (6) i universitets- og høgskolelova, rett til å offentleggjere resultatata sine frå forskning eller fagleg eller kunstnarisk utviklingsarbeid. Publiseringsretten gjeld tilsvarande for rettleiaren, om oppfinninga er gjort i fellesskap og retten til kandidaten eller tredjepart ikkje er til hinder for det.

Det kan ikkje leggast restriksjonar på publisering av ei doktorgradsavhandling med mindre det er avtalt utsett offentleggjering i eigen avtale.

Ved offentleggjering eller publisering av avhandlinga skal normalt Nord universitet krediterast om universitetet har gjeve eit nødvendig og vesentleg bidrag til eller grunnlag for kandidaten sin medverknad til det offentleggjorde eller publiserte arbeidet. Det same gjeld for ekstern part, om også denne har gjeve eit naudsynt og vesentleg bidrag. Om kandidaten er tilsett ved Nord universitet under utføringa av forskingsarbeidet, reknast dette som eit naudsynt og vesentleg bidrag. Det visast elles til Universitets- og høgskolerådet sine rettleiande retningslinjer for kreditering av vitskaplege publikasjonar til institusjonar. Avvik frå plikta til kreditering kan gjerast i samsvar med nemnde retningslinjer for kreditering.

4 Nærmare om handtering av rettar til dei ulike resultatata

4.1 Utgangspunkt

Hovudregelen er at den som skaper eit forskings- eller arbeidsresultat, har rettar til dette med mindre anna følgjer av lov, avtale eller dette reglementet.

Reglementet definerer i kva tilfelle universitetet som arbeidsgjevar har rettar til forskings- og arbeidsresultat. Der universitetet har slike rettar, skal det sikre at resultatet blir utnytta til beste for samfunnet. Dette kan vere gjennom vidare bruk i undervising og forskning, til kommersiell utnytting eller ved at det gjerast allment tilgjengeleg, der dette er mogleg.

Etter arbeidstakaroppfinningslova kan Nord universitet krevje rett til patenterbare oppfinningar. Lærarar og vitskapeleg personale har likevel rett til å publisere oppfinninga, med mindre anna er avtalt eller retten til tredjemann er til hinder for det.

Etter åndsverklova har Nord universitet rettar til katalogar, databasar o.l. som universitetet har investert i oppbygginga av, og til datamaskinprogram som er laga av tilsette under utføringa av oppgåver som omfattast av arbeidstilhøve eller etter arbeidsgjevar sine tilvisingar.

For andre resultat enn dei som er nemnde ovanfor, er hovudregelen at arbeidstakaren eig arbeidsresultata. Dette gjeld til dømes artiklar eller bøker som forfattaren etter reglane i åndsverklova sjølv har rettane til. For undervisningsmateriale er hovudregelen at arbeidstakaren eig rettane til undervisningsmateriale som har eit klårt personleg preg. I den grad arbeidsgjevar skal få rettane til resultatata, må dette avtales. Både arbeidstakaroppfinningslova og åndsverklova kan, med enkelte unntak, supplerast gjennom avtalar.

Standard kontraktvilkår for Forskningsrådet og EU-finansierte prosjekt går lenger enn lovgjevinga idet kontraktane slår fast at alle forskingsresultat, under dette rettar knytte til desse, skal eigast av universitetet.

4.2 Patenterbare oppfinningar

Patenterbare oppfinningar er industrielt brukbare oppfinningar som er nye i høve til kva som var kjent før inngjevingsdagen til patentsøknaden, og som dessutan skil seg vesentleg frå dette (har oppfinningshøgde), jf. patentlova. Dette kan vere ei kvar form for oppfinning, til dømes:

- 1) Eit produkt/stoff-patent (nytt produkt eller stoff),
- 2) Brukspatent (ny bruk av kjent produkt eller stoff), eller
- 3) Framgangsmåtepatent (t.d. ny metode for framstilling av kjent stoff).

Nord universitet som arbeidsgjevar har etter arbeidstakaroppfinningslova rett til å krevje overført til seg «her i riket patenterbare oppfinningar» som fell inn under verksemdsområdet til universitetet. Den tilsette har plikt til å gje skriftleg melding til arbeidsgjevar om ei patenterbar oppfinning (jf. § 5 i arbeidstakaroppfinningslova). Dette gjerast i form av ein DOFI (Disclosure of invention).

Oppfinningar kan berre patenterast om patentsøknad er inngjeven før oppfinninga gjerast tilgjengeleg for andre. Arbeidstakaren pliktar seg difor til å vente med å gjere oppfinninga tilgjengeleg for andre, munnleg eller skriftleg, til etter at universitetet har teke stilling til om rettane skal overtakast og – om oppfinninga overtakast – til søknad om patent er inngjeven. Det er vesentleg at oppfinninga ikkje blir offentleggjort før patentsøknad er inngjeven, då offentleggjering øydelegg moglegheita for patentering.

Etter § 6 i arbeidstakaroppfinningslova har tilsette ved universitetet likevel tilgang til å velje publisering framføre patentering. I slike tilfelle skal arbeidstakar eksplisitt ved innmelding (DOFI) gjere merksam på at vedkomande vil publisere uansett. Elles skal manuskript ikkje tilbydast for publisering før patentsøknad er inngjeven, med mindre dette godkjennast på førehand av universitetet.

Etter at patentsøknad er inngjeven står arbeidstakaren fritt til å offentleggjere oppfinninga, til dømes som føredrag eller som del av faglitterær publikasjon.

4.3 Ikkje-patenterbar teknologi

Med «ikkje-patenterbar teknologi» meiner vi her ikkje-patenterbare oppfinningar og andre løysingar, prinsipp, knowhow, inkludert t.d. bedriftsløyndomar, teknisk, vitskapleg og merkantil informasjon og forretningskonsept.

Meldeplikt i form av DOFI gjeld også ikkje-patenterbar teknologi. Spørsmålet knytt til overtaking av eigarskap til slike resultat og på kva måte desse skal forvaltast, vil avklårast nærmare i det einskilde tilfellet.

4.4 Datamaskinprogram

Universitetet har rett til datamaskinprogram som er utarbeidde av den tilsette, gjennom oppgåvene som omfattast av arbeidstilhøvet eller etter universitetet sine tilvisingar (jf. § 39 g i åndsverklova). Dataprogram som har eit kommersielt potensial eller har tilknytning til ei oppfinning eller anna teknisk løysing, produkt eller framgangsmåte, skal meldast til arbeidsgjevar.

Om dataprogrammet er ei oppfinning som ikkje kan patenterast er det vesentleg at programmet ikkje blir offentleggjort før patentsøknad er sendt inn og registrert, då offengleggjering øydelegg moglegheita for patentering. Det er opp til forskaren å velje om ein ønskjer å publisere eller patentere forskingsresultatet (jf. § 6 i arbeidstakaroppfinningslova). Ein forskar som har utvikla programvare gjennom sitt virke og som ønskjer å offentleggjere dette som «open source», står fritt til å gjere dette.

Om universitetet overtek rettar til oppfinning eller know-how som implementerast ved hjelp av dataprogram, bør også opphavsretten til dataprogrammet (kjeldekode) gå over til universitetet, i den grad det er naudsynt for utnytting av oppfinninga eller know-how. Slik overgang er ikkje til hinder for at universitetet, i samråd med opphavsmann, vel å offentleggjere kjeldekode etter at ein patentsøknad er inngjeven.

4.5 Katalogar og databasar

Universitetet har rettane til katalogar og databasar som er blitt til ved ei vesentleg investering frå universitetet (jf. § 43 i åndsverklova). Dette vil seie einerett til bruk i form av kopiering, arkivering, endring, offentleggjering eller kommersialisering. Utøving av eineretten skal ikkje kome i konflikt med

prinsippet om akademisk fridom eller vere til hinder for at katalogar og databasar kan gjerast offentleg tilgjengelege eller på annan måte stillast til rådvelde for forskingsføremål.

For andre katalogar og databasar tilhøyrer ein retten den tilsette som utarbeidde desse, med mindre

- universitetet har bede ein tilsett spesielt om å frambringe katalogen eller databasen
- universitetet har inngått ein avtale med tredjeperson om eit tingingsverk
- anna er avtalt.

Databasar kan vere bygde opp på ein slik måte at tredjepart kan ha rettar til delelement av innhaldet i databasen. For at universitetet skal kunne gjere bruk av databasen for næringsmessige tilhøve er det viktig at universitetet i forkant av prosjektet sikrar seg rettane til bruk av slike delelement gjennom avtalar med dei tilsette og eventuelle eksterne tredjepartar.

Ein tilsett som ser eit kommersielt potensial i ein database, som sjølv vurderer kommersiell utnytting av ein database, eller som har teke steg til slik kommersialisering, skal melde dette til arbeidsgjevar. I dei tilfella der universitetet ikkje ønskjer å søkje næringsmessig utnytting av ein database, vil universitetet vurdere å gje andre rett til å gjere dette.

4.6 Fysisk materiale

Fysisk materiale som er blitt til ved bruk av universitetet sine ressursar, er universitetet sin eigedom og kan fritt brukast av universitetet til undervisnings-, forskings- og kommersialiseringsføremål. Dette gjeld likevel ikkje om avtale med tredje part eller rettane til andre er til hinder for dette.

Ein tilsett som vurderer kommersiell utnytting av fysiske gjenstandar eller har teke steg mot slik kommersialisering, skal melde dette til arbeidsgjevar (DOFI).

Den som har skaffa fram materialet, har rett til livslang tilgang og bruk og rett til å dele materialet med andre (også utanfor universitetet), på følgjande vilkår:

- Noko av materialet skal vere igjen på universitetet, dvs. ein skal normalt ikkje tømme kjelda.
- Mottakar skal ikkje vidareformidle materialet til tredjepart utan godkjenning frå universitetet.
- Fysiske gjenstandar kan berre delast med andre til forskingsføremål, deling til kommersielle føremål krev særleg avtale.
- At det blir henta inn underteikna avtale om bruken av det utleverte materialet (universitetet sin mal for Material Transfer Agreement) frå mottakar før utsending.

4.7 Faglitterære verk

Som hovudregel ligg alle rettar til faglitterære verk (som monografiar, lærebøker, vitskaplege artikkelar og doktorgradsavhandlingar), andre litterære og kunstnariske verk, hos den/dei tilsette som har framstilt dette. Dette vil seie rett til å bestemme bruken av åndsverket (som kopiering, arkivering, endring og offentleggjing), samt utnytte åndsverket med sikte på inntekt.

I særleg grunnjevne tilfelle kan universitetet få ein ikkje-eksklusiv, avgrensa rett til å bruke slike resultat. Dette gjeld spesielt der universitetet har brukt eller brukar monalege ressursar i utarbeidinga av desse. Spørsmål om universitetet skal ha slike rettar, avklarast på førehand.

Om tilsette ved Nord universitet publiserer artiklar som ikkje er Open Access i abonnementsbaserte tidsskrift, oppmodast dei til å gjere fagfelleverderte manusversjonar (post-print) av desse artiklane tilgjengelege i Nord sitt institusjonelle elektroniske kunnskapsarkiv.

4.8 Undervisings- og formidlingsmateriale

Rettar til undervisings- og formidlingsmateriale avheng av om det er materiale med klårt personleg preg eller standardisert materiale:

Med personleg undervisningsmateriale meiner vi undervisningsmateriale som den tilsette har utarbeidd med sikte på eiga framføring i kurs eller førelesingar og som har eit klårt personleg preg. Dette inkluderer også opptak (film og/eller lyd) av førelesingar.

Med standardisert undervisningsmateriale meiner vi undervisningsmateriale som er utarbeidd for å kunne brukast uavhengig av ein bestemt førelesar, og der det ikkje er ei nær tilknytning til den personlege framføringa til ein bestemt førelesar.

4.8.1 Personleg undervisningsmateriale

Som hovudregel ligg alle rettar til personleg undervisningsmateriale hos den tilsette. Dette vil seie at den tilsette sjølv kan fastsetje bruken av (som kopiering, arkivering, endring og offentleggjering) eige undervisings- og formidlingsmateriale.

Om førelesingar filmast og leggjast ut på nettsidene til universitetet, skal dette alltid skje ved at den tilsette gjev samtykke på førehand, og på grunnlag av ein skriftleg avtale mellom universitetet og den tilsette. Det same gjeld for lydopptak. Den tilsette skal ha moglegheit til å krevje materialet fjerna frå nettsidene. Universitetet har utarbeidd ein standardkontrakt som regulerer rettar og plikter mellom den tilsette og Nord universitet med omsyn til opptak av førelesingar som gjerast tilgjengelege på nett.

Det er ei forventing om at undervisningsmateriale skal kunne finnast også på internett, noko dei vitskaplege tilsette til ein viss grad må rette seg etter. Dette vil også seie at eigenprodusert støttemateriale med klårt personleg preg, slik som førelesingsdisposisjonar, enkle powerpoint-presentasjonar, oppgåver m.m. som den tilsette utarbeider for eiga undervisning, i kraft av tilsetjingsavtalen, skal kunne gjerast elektronisk tilgjengeleg i eit tilgangsgrensa undervisningsnett til bruk for studentane i samband med gjennomføringa av kurs/førelesingsrekke. Materialet skal likevel ikkje kunne brukast av andre førelesarar utan samtykke frå den tilsette. Den tilsette kan krevje materialet fjerna etter kurset/førelesinga er ferdig. I den grad materialet inneheld tredjepartsrettar, må desse, om det er nødvendig, klårerast i forkant eller fjernast frå materialet. Den tilsette skal alltid namngjevast i samsvar med § 3 i åndsverklova.

4.8.2 Standardisert undervisningsmateriale

Undervisningsplikta tilseier at universitetet har ein vederlagsfri, ikkje-eksklusiv bruksrett for standardisert undervisningsmateriale som er utvikla av dei tilsette på universitetet for undervisingsføremål. Standardisert undervisningsmateriale kan vere alt frå enkle disposisjonar til komplekse digitale læringspakker som krev vesentlege tilleggsressursar for å utarbeide.

Universitetet kan vidare ha rett til bruk av undervisings- og formidlingsmateriale i tilfelle der:

- Universitetet har bidrege med særskilde ressursar til utarbeiding av materialet, enten det er i form av pengar, teknisk hjelp eller redusert undervisningsplikt.
- Universitetet har bede ein tilsett spesielt om å utarbeide dette undervisningsmaterialet.
- Universitetet har inngått ein avtale med tredjeperson om eit bestillingsverk nettopp til bruk i undervisinga, eller:
- Slik bruk er avtalt enten med den som har utarbeidd det eller på annan måte.

Universitetet og dei involverte tilsette skal i slike tilfelle alltid inngå ein avtale i forkant av utviklingsprosjekt som fastslår rettane og pliktene til partane med omsyn til det standardiserte undervisningsmaterialet.

Den/dei tilsette beheld dei ideelle rettane sine til materialet (rett til å bli namngjevne) Den/dei tilsette har også egne bruksrettar til materialet. Om ein tilsett sluttar, har vedkomande bruksrett til den delen av materialet som vedkomande har bidrege til.

Universitetet har rett til å endre standardisert undervisningsmateriale i den grad det er nødvendig for å halde det fagleg oppdatert eller sikre at rettane til tredjemann ikkje blir krenkt. Den tilsette skal varslast før slike endringar gjerast og kan krevje namnet sitt fjerna frå det endra materialet om vedkomande ønskjer det.

Det følgjer av tilsetjingstilhøvet at universitetet skal kunne gjere standardisert undervisningsmateriale tilgjengeleg i eit tilgangsgrensa undervisningsnett til bruk for studentane i samband med undervisinga. Dette gjeld også om ein av dei som har utarbeidd dette materialet ikkje lenger er tilsett ved universitetet.

4.9 Administrative arbeid

Universitetet har alle rettar til administrative arbeid (som utgreiingar, høyringsfråsegner, pensumforslag og undervisningsplanar).

5 Særlege tilhøve knytte til avtalar med eksterne institusjonar

Alt forskingssamarbeid som Nord universitet har med eksterne institusjonar skal vere basert på skriftlege avtalar som mellom anna regulerer rettsspørsmål. Avtalar, budsjett og prisar for slikt samarbeid er nærmare regulert i rundskriv F20-07 frå Kunnskapsdepartementet og BOA-reglementet ved Nord universitet.

I samsvar med lov om universiteter og høyskoler av 1. april 2005 nr. 15 (frå no av universitets- og høyskoleloven) har Nord universitet ikkje tilgang til å inngå avtalar som opnar for varig hemmelegald av forskingsresultat skapt av tilsett ved universitetet. Om utsetjing av offentleggjering er nødvendig for å sikre rettar i form av patentsøknad eller liknande, kan det likevel avtalast utsett publisering for eit kortare tidsrom fram til patentsøknaden er registrert, og i samsvar med lovgjeving knytt til patentering og prioritetsdato. Universitetet har også ei vilkårslaus plikt til å sikre at forskingsresultat er tilgjengelege for vidare forskning ved institusjonen, samt at resultat kan nyttast til utdanningsføremål.

Utover det som er nemnt over, vil eigarskapen til og utnyttinga av rettane vere gjenstand for forhandling mellom Nord universitet og den eller dei aktuelle samarbeidspartnarane. Eit generelt prinsipp for slike forhandlingar er at rettsutnyttinga skal vere i samsvar med korleis forskinga er finansiert. Ved forhandlingar med eksterne sponsorar/finansieringskjelder skal universitetet gjere sitt ytste for å verne og fremje samfunnsinteressene, samt å sikre at universitetet og den einskilde skapar av resultatata får størst mogleg fridomsgrad innanfor ramma av rettspolitikken til universitetet. I alle tilfelle skal ein følgje prinsippa i åndsverklova, og alminnelege forskingsetiske prinsipp om openheit i forskinga og at forskingsresultata skal vere tilgjengelege for ålmenta respekterast.

I den grad Nord universitet sitt bidrag, direkte eller indirekte, er finansiert av grunnløyvinga gjeven av Stortinget, har universitetet ei plikt til å sikre seg eigarskap til forskingsresultata slik at desse kan nyttiggjerast samfunnet i brei forstand. Tilsvarande gjeld der forskinga er finansiert gjennom andre offentlege finansieringskjelder.

I dei tilfella der forskarar ved Nord universitet utfører forskingsoppgåver som er fullfinansierte av ein privat oppdragsgjevar (inkludert arbeidskostnader, prosjektkostnader, kostnader i samband med infrastruktur, samt overskot), vil det kunne bli inngått avtalar der retten til resultatata blir overdregen til oppdragsgjevar. Slik overdraging skal likevel avgrensast til dei konkrete resultatata som blir rekna å kunne skapast gjennom oppdraget. Også for fullfinansiert forskning gjeld likevel forbodet mot varig hemmelegald og plikta til å sikre rett til vidare forskning og bruk av resultatata i undervisningssamanheng.

5.1 Særskilt om forskning finansiert av EU eller Forskningsrådet

Standard kontraktvilkår for prosjekt finansierte av Forskningsrådet og EU går lenger enn lovgjevinga, idet kontraktane slår fast at prosjektresultat, under dette rettar knytte til desse, skal overførast frå den eller dei tilsette som har brakt fram resultatata til arbeidsgjevar, i dette tilfellet Nord universitet.

Slik standardvilkåra til EU og Forskningsrådet er formulerte omfattast eigarskapen til resultat, i tillegg til patenterbare oppfinningar, også ikkje-patenterbar teknologi, andre forskingsresultat og åndsverk. Dette vil likevel ikkje seie at skapar av åndsverket er bunden av avtalen med ekstern tredjepart, men det pålegg Nord universitet som institusjon å sikre at universitetet i høve til eigne tilsette kan etterleve føresegnene i avtalar inngåtte med EU og Forskningsrådet.

6 Spesifikt om kommersialisering av forskings- og arbeidsresultat

6.1 Meldeplikt

I gjennomgangen av rettar til ulike arbeidsresultat ovanfor, går det fram at den tilsette har ei meldeplikt til arbeidsgjevar i tilfelle resultat utgjer eller kan brukast i ei oppfinning, at eit arbeidsresultat har eit kommersielt potensial, om den tilsette vurderer kommersiell utnytting eller ønskjer å ta steg mot slik kommersialisering. Dette kan vere arbeidsresultat i form av:

- Ei patenterbar oppfinning
- Ikkje patenterbar teknologi
- Dataprogram
- Katalogar og databasar
- Fysisk materiale

Melding skjer i form av innlevering av ein DOFI – Disclosure of Invention. Denne sendast til Nord innovasjon AS som er universitetet si kommersialiseringseining (Technology Transfer Office - TTO), som handsamar slike meldingar på vegner av Nord universitet. Den tilsette oppmodast til å kontakte Nord innovasjon AS på eit tidleg tidspunkt for å få avklåra om det er grunnlag for innlevering av ein DOFI og for å få hjelp til utfylling. Melding reknast som innkomen når DOFI er fullstendig utfylt og stadfesta motteken av Nord innovasjon AS.

6.2 Offentleggjing

Om ei oppfinning skal kunne patenterast, kan ho ikkje vere offentleggjord før ein søknad om patent er send inn og institusjonen har motteke prioritetsdato frå det landet der patentet søkjast. Det vil seie at publisering må vente til etter at prioritetsdato ligg føre om ein skal ha høve til å verne oppfinninga og eventuelt forhandle med aktuelle brukarar av oppfinninga.

Kommersialiseringsaktivitetar skal likevel ikkje kome i konflikt med prinsippet om akademisk fridom. Den tilsette står difor fritt til å prioritere publisering og til å velje at resultatet skal gjerast ålment tilgjengeleg, sjølv om dette vil kunne kome i konflikt med høva for kommersialisering. Den tilsette har likevel meldeplikt (DOFI), og må i DOFI-en seie frå om planane sine om publisering. Det er også ein føresetnad for publisering at offentleggjing ikkje er i strid med eventuell tredjepart sine rettar til resultatata.

Om den tilsette i DOFI ikkje har sagt frå om planar for publisering som kan hindre patentering, kan vedkomande ikkje offentleggjere arbeidsresultata eller rettane, utan på førehand å ha fått samtykke frå arbeidsgjevar, før fire månader er gått frå arbeidsgjevar mottok skriftleg melding (DOFI). I denne firemånersperioden kan arbeidstakar heller ikkje gjere andre handlingar som kan gjere arbeidsgjevar sitt høve for utnytting av arbeidsresultat eller rettar dårlegare.

Arbeidsgjevar skal søkje å gjere den perioden der arbeidsresultatet eller retten ikkje kan offentleggjerast kortast mogleg, og skal så langt som mogleg søkje etter å gje arbeidstakar tidleg melding om kor vidt arbeidsgjevar vil utnytte arbeidsresultatet eller retten. Om arbeidsgjevar innan

fire månader etter mottak av DOFI ikkje har gjeve arbeidstakar skriftleg melding om det skal takast skritt for å oppnå rettsvern av arbeidsresultata eller rettane i offentlege register, står arbeidstakar fritt til å offentliggjere arbeidsresultata, med mindre dette er i strid med plikter overfor tredjepart eller andre plikter overfor arbeidsgjevar.

6.3 Kommersialiseringsprosessen

Nord innovasjon AS er Nord universitet sitt instrument for kommersialisering. Denne rolla vil føre med seg m.a.:

- Mottak, kvalitetssikring, registrering og stadfesting av mottaken DOFI.
- Vurdering av potensial for kommersialisering, val av strategi for sikring av rettar, samt gjennomføre sikring av rettar i dei tilfella der dette blir vurdert som føremålstenleg.
- Tilbakemelding, innan fire månader, til oppfinnar om kor vidt det blir oppretta eit prosjekt for utnytting av rettane på bakgrunn av innlevering av DOFI.
- Gjennomføre kommersialiseringsprosessen, under dette forhandle, inngå og følgje opp avtalar med tredjepart basert på universitetet sine rettar.

Den tilsette har plikt til å bidra i både fasa der ein skal oppnå sikring av rettar og vidare i kommersialiseringsfasen, under dette bidra med utfyllande informasjon om ideen (t.d. teknologi, utnyttingsområde og moglege interessentar) og signere eventuelle dokument i samband med patentering og registrering. Den tilsette har samstundes rett til å delta i kommersialiseringsprosessen og bli halde orientert om prosessen og handlingane til arbeidsgjevar.

Om universitetet ikkje utnyttar eit arbeidsresultat eller vidarefører kommersialiseringa av det innan ein gjeven tidsfrist, kan den tilsette sjølv utnytte resultatet etter avtale med universitetet. Nord skal i slike tilfelle ikkje publisere eller på annan måte offentliggjere resultatet slik at det øydelegg moglegheita for den tilsette å få vurdert om det er brukarar av resultatata som er interesserte i å utnytte desse mot ei godtgjering til den tilsette ved Nord universitet.

6.4 Godtgjering

Den tilsette har rett til ein rimeleg del av nettoinntekta frå ei kommersialisering. Netto inntekter definerast som innkomne inntekter etter at utgifter til ervervsmessig utnytting, under dette kostnader i samband med rettssikring og kommersialisering, er trekte frå.

6.4.1 Fordeling av inntekter etter eit tredelingsprinsipp

Utgangspunktet for inntektsfordelinga, er ein tredel til tilsett, ein tredel til Nord innovasjon AS og ein tredel til universitetet. Universitetet sin tredel fordelast med 50 % til fakultetet i form av løyvingar til strategisk utvikling og 50 % til verksemdsnivået med føremål innovasjon og sikring av immaterielle rettar.

Arbeidstakar har krav på innsyn i grunnlaget for utrekninga av godtgjeringa.

Det kan i somme tilfelle inngåast avtale om anna fordeling av inntekter, til dømes i tilfelle der ei teknologioverføringseining (TTO) er medeigar i eit selskap som blir etablert på grunnlag av arbeidsresultat eller i tilfelle der rettar blir overdregne til eit anna rettssubjekt og arbeidstakaren får utbetalt ein avtalt kompensasjon på andre måtar. Om ikkje anna avtalast spesielt, skjer fordelinga etter 1/3-modellen som nemnd over.

6.4.2 Prinsipp for inntektsfordeling knytt til aksjar

Ei oppfinning eller anna kommersialiserbart forskingsresultat, kan danne grunnlag for ei bedriftsetablering. I slike tilfelle forhandlast prisen på den teknologien som ligg til grunn for etableringa og reflekterast i aksjar, etter ei avveging mot respektive anna investering i selskapet, Nord innovasjon sin innsats, gründer sin innsats etter oppfinninga, osv. Nord innovasjon forhandlar med oppfinnarane på vegner av Nord universitet.

Aksjefordelinga blir bestemt av prising av dei ulike elementa i forhandlingane. Aksjane som er betaling for overføring av patent(ar) eller sjølv oppfinninga/teknologien, skal fordelast etter same prinsipp som kontantar i særskild avtale for det einskilde prosjekt. Forskaren/den tilsette får aksjane transporterte til seg direkte, medan Nord innovasjon forvaltar Nord universitet sine aksjar fram til exit, og der fakultetet og institusjonen i etterkant får utdelt inntektene sine.

6.4.3 Andre tilhøve

Inntekter til oppfinnarar/tilsette og forskingsløyvingar utbetalast løpande ved årleg avrekning i pengar. Om kommersialisering skjer gjennom etablering av aksjeselskap som er lisenstakar, kan utbetalinga først skje etter sal av aksjar i bedrifta (exit) og/eller når overskot frå drifta av selskapet utbetalast.

Om det kjem til inntekter på prosjekt der Nord universitet har rettar, men ikkje har kravd rett til oppfinninga overdregen til seg og/eller overfører utnyttingsretten tilbake til oppfinnar – og oppfinnar utnyttar oppfinninga ervervsmessig, tilfelle 15 % av netto inntekter (definerte som EBITDA) Nord universitet.

Om oppfinnar/tilsett forsømer plikta si til å gje melding om arbeidsresultat til Nord universitet, og i staden for utnyttar arbeidsresultatet sjølv eller gjennom andre, skal Nord universitet ha rett til 2/3 av dei nettoinntektene som direkte eller indirekte skapast gjennom næringsmessig utnytting av arbeidsresultatet.

6.5 Tilbakeføring av rettar

I tilfelle der Nord universitet, etter å ha fått overdrege ei oppfinning eller anna prosjekt- eller arbeidsresultat til seg med heimel i lov eller avtale, bestemmer seg for

- ikkje å vidareføre eit patent, eller
- ikkje sjølv vil eller finn kommersielt grunnlag for å føre eit prosjekt vidare,

skal Nord universitetet tilby tilbakeføring av rettane til oppfinnar.

I slike situasjonar skal ein inngå ein standardavtale som regulerer tilhøvet mellom partane. Om oppfinninga i ettertid kommersialiserast, skal normalt 15 % av dei nettoinntektene (rekna av EBITDA) som oppfinnar mottek som sin del, tilfalle Nord universitetet.

Oppfinnar pliktar seg overfor Nord universitet til å etterleve alle pliktene som universitetet måtte ha overfor ekstern tredjepart som har finansiert den forskinga som leidde til oppfinninga.

Nord universitet beheld ein vederlagsfri rett til å bruke oppfinninga eller arbeidet til undervisnings- og forskingsføremål ved universitetet, og rett til å vidarelisensiere slik bruksrett til andre ikkje-kommersielle samarbeidspartar/institusjonar. For publikasjonar som det er teikna utgjevingsavtale for, på ein slik måte at rettane til den tilsette heilt eller delvis er overført til forlag eller annan tilsvarande rettshavar, oppstår særlege problemstillingar som avtalast særskild.

I dei ovanfor oppgjevne tilfelle kan Nord universitet også, om den tilsette ikkje ønskjer å overta rettane, vedta å gje opp rettane, med den verknaden at pliktene til universitetet til å arbeide for kommersialisering av resultatet, opphøyrer.

7 Tvist om rettar eller inntektsfordeling

Om det oppstår tvil eller usemje mellom ein tilsett og Nord universitet om eigarskap til rettar eller fordeling av nettoinntekter frå kommersialisering av forskingsresultat, skal saka meldast til Avdeling forskning og utvikling. Avdelinga skal i slike tilfelle gje alle interessentar høve til å gjere greie for sitt syn på sakstilhøvet, og på bakgrunn av dette søkje å kome fram til ei minneleg ordning. Om ein ikkje kjem fram til semje, kan ein part krevje at saka blir løfta inn for IPR-utvalet for vurdering.

Tilhøve som omhandlast av arbeidstakaroppfinningslova kan, om dei ikkje blir løyste av partane, takast inn for Meklingsnemnda for arbeidstakaroppfinningar etter § 12 i lova.

I alle tilfelle vil tvistar om rettar og inntektsfordeling også kunne takast inn for domstolane.